

Stopové prvky

Bc. Veronika Doložilková
Bc. Michaela Šindelářová

Stopové prvky

- Jod
- Selen
- Fluor
- Chrom
- Kobalt

- DDD v μg

I

Co

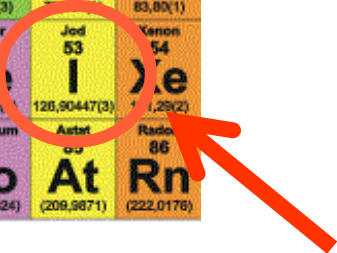
Se

Cr

F

Jód

1 I A	2 II A	3 III B	4 IV B	5 V B	6 VI B	7 VII B	8 VIII	9 VIII	10 VIII	11 I B	12 II B	13 III A	14 IV A	15 V A	16 VI A	17 VII A	18 0	
Vodík 1 H 1,00784(7)																	Helium 2 He 4,002603(2)	
Lithium 3 Li 6,941(2)	Beryllium 4 Be 9,012182(3)											Bor 5 B 10,811(7)	Uhlík 6 C 12,0107(8)	Dusík 7 N 14,00674(7)	Kyslík 8 O 15,9994(3)	Fluór 9 F 18,9984032(5)	Neon 10 Ne 20,1797(6)	
Sodík 11 Na 22,989770(2)	Hořčík 12 Mg 24,3050(6)											Hliník 13 Al 26,981538(2)	Křemík 14 Si 28,0855(3)	Fosfor 15 P 30,973761(2)	Síra 16 S 32,066(6)	Chlór 17 Cl 35,4527(9)	Argon 18 Ar 39,948(1)	
Drasák 19 K 39,0963(1)	Vápník 20 Ca 40,078(4)	Skandium 21 Sc 44,955910(8)	Titan 22 Ti 47,867(1)	Vanad 23 V 50,9415(1)	Chrom 24 Cr 51,9961(6)	Mangan 25 Mn 54,938049(9)	Železo 26 Fe 55,845(2)	Kobalt 27 Co 58,933200(9)	Nikl 28 Ni 58,6934(2)	Měď 29 Cu 63,546(3)	Zinek 30 Zn 65,39(2)	Gallium 31 Ga 69,723(1)	Germanium 32 Ge 72,61(2)	Arsen 33 As 74,92160(2)	Selen 34 Se 78,96(3)	Brom 35 Br 79,904(1)	Krypton 36 Kr 83,80(1)	
Rubidium 37 Rb 85,4678(3)	Stroncium 38 Sr 87,62(1)	Yttrium 39 Y 88,90586(2)	Zirkonium 40 Zr 91,224(2)	Niob 41 Nb 92,90638(2)	Molybden 42 Mo 95,94(1)	Technecium 43 Tc (98,9063)	Ruthenium 44 Ru 101,07(2)	Rhodium 45 Rh 102,90550(2)	Palladium 46 Pd 106,42(1)	Stříbro 47 Ag 107,8682(2)	Kadmium 48 Cd 112,411(8)	Indium 49 In 114,818(3)	Cín 50 Sn 118,710(7)	Antimon 51 Sb 121,760(1)	Tellur 52 Te 127,60(3)	Jód 53 I 126,90447(3)	Xenon 54 Xe 131,29(2)	
Cesium 55 Cs 132,90546(2)	Baryum 56 Ba 137,327(7)	57-70 Lantha- noidy	Hafnium 72 Hf 178,49(2)	Tantal 73 Ta 180,9479(1)	Wolfram 74 W 183,84(1)	Rhenium 75 Re 186,207(1)	Osmium 76 Os 190,23(3)	Iridium 77 Ir 192,217(3)	Platina 78 Pt 195,078(2)	Zlato 79 Au 196,96656(2)	Rtuť 80 Hg 200,59(2)	Thalium 81 Tl 204,3833(2)	Olovo 82 Pb 207,2(1)	Bismut 83 Bi 208,98038(2)	Polonium 84 Po (209,9824)	Astát 85 At (209,9871)	Rádium 86 Rn (222,0176)	
Francium 87 Fr (223,0197)	Rádium 88 Ra (226,0254)	89-102 Akti- noidy	Rutherfordium 104 Rf (261,110)	Dubnium 105 Db (262,1144)	Seaborgium 106 Sg (263,1196)	Bohrium 107 Bh (264,12)	Hassium 108 Hs (265,1306)	Melitrium 109 Mt (268)	Ununnilium 110 Uun (269)	Unununium 111 Uuu (272)	Ununbium 112 Uub (277)							

Jód

Funkce

- důležitý pro správnou činnost štítné žlázy
- prostřednictvím hormonů štítné žlázy ovlivňuje
  - funkci CNS
  - růst a sexuální dozrávání
  - regulaci energetického metabolismu a teploty
- důležitý pro prenatální vývoj nervové soustavy

Jód

Nedostatek

- Při dlouhodobém nedostatku jódu je ŠŽ stimulována k intenzivnější činnosti, zvětšuje se a vzniká **struma** neboli vole
- V dospělosti - **únava**, malátnost, celková slabost, zácpa, zimomřivost, hypotenze, bradykardie
- V dětství - opožděný psychický vývoj s následnou mentální retardací - tzv. **kretenismus**

Jód

Rizika nedostatku jódu

- **Ženy** - poruchy menstruačního cyklu a oplodnění
- **Během těhotenství** - zvýšené riziko potratů a vrozených vývojových vad
- **Novorozenci, kojenci, děti** - poruchy vývoje CNS, kretenismus
- **Dospívající** - poruchy učení, chápání, soustředění
- **Dospělí** - endemická struma, snížený energetický metabolismus, porucha funkce ŠŽ

Jód

Zdroje

- Přirozený obsah jódu v potravinách závisí na obsahu jódu v půdě
- Mořské ryby, vejce, mléko, sůl
- **Jodovaná sůl** - v ČR je povinná jodizace kuchyňské soli (20-34mg/kg) - jodičnan

Jód

Zdravotní tvrzení

- Jód přispívá k normálním rozpoznávacím funkcím
- Jód přispívá k normálnímu energetickému metabolismu
- Jód přispívá k normální tvorbě hormonů štítné žlázy a k normální činnosti štítné žlázy

Jód

DDD

	$\mu\text{g}/\text{den}$
Kojenci	50
Děti (1-14)	90-150
Dospívající, dospělí	150
Senioři	150
Těhotné, kojící	220

Selen

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	
I A	II A	III B	IV B	V B	VI B	VII B	VIII	VIII	VIII	I B	II B	III A	IV A	V A	VI A	VII A	0	
Vodik 1 H 1,00794(7)																	Helium 2 He 4,002602(2)	
Lithium 3 Li 6,941(2)	Beryllium 4 Be 9,012182(3)											Bor 5 B 10,811(7)	Uhlík 6 C 12,0107(8)	Dusík 7 N 14,00674(7)	Kyslík 8 O 15,9994(3)	Fluor 9 F 18,9984032(5)	Neon 10 Ne 20,1797(6)	
Sodík 11 Na 22,989770(2)	Hofík 12 Mg 24,3050(6)											Hliník 13 Al 26,981538(2)	Křemík 14 Si 28,0855(3)	Fosfor 15 P 30,973761(2)	Síra 16 S 32,06(3)	Chlor 17 Cl 35,4527(9)	Argon 18 Ar 39,948(1)	
Draailk 19 K 39,0983(1)	Vápník 20 Ca 40,078(4)	Skandium 21 Sc 44,955910(8)	Titan 22 Ti 47,867(1)	Vanad 23 V 50,9415(1)	Chrom 24 Cr 51,9961(6)	Mangan 25 Mn 54,938045(9)	Železo 26 Fe 55,845(2)	Kobalt 27 Co 58,933200(9)	Nikl 28 Ni 58,6934(2)	Měď 29 Cu 63,546(3)	Zinek 30 Zn 65,39(2)	Gallium 31 Ga 69,723(1)	Germanium 32 Ge 72,61(2)	Arzen 33 As 74,9216(2)	Selen 34 Se 78,96(3)	Brom 35 Br 79,904(1)	Krypton 36 Kr 83,80(1)	
Rubidium 37 Rb 85,4678(3)	Stroncium 38 Sr 87,62(1)	Yttrium 39 Y 88,90586(2)	Zirkonium 40 Zr 91,224(2)	Niob 41 Nb 92,90638(2)	Molybden 42 Mo 95,94(1)	Technecium 43 Tc (98,9063)	Ruthenium 44 Ru 101,07(2)	Rhodium 45 Rh 102,90550(2)	Palladium 46 Pd 106,42(1)	Sířbro 47 Ag 107,8682(2)	Kadmium 48 Cd 112,411(8)	Indium 49 In 114,818(3)	Cin 50 Sn 118,710(7)	Antimon 51 Sb 121,760(1)	Tellur 52 Te 127,60(3)	Jod 53 I 126,90447(3)	Xenon 54 Xe 131,29(8)	
Cesárium 55 Cs 132,90545(2)	Baryum 56 Ba 137,327(7)	57-70 Lantha- noidy	Hafnium 72 Hf 178,49(2)	Tantal 73 Ta 180,9479(1)	Wolfram 74 W 183,84(1)	Rhenium 75 Re 186,207(1)	Osmium 76 Os 190,23(3)	Iridium 77 Ir 192,217(3)	Platina 78 Pt 195,078(2)	Zlato 79 Au 196,96656(2)	Rtuť 80 Hg 200,59(2)	Thallium 81 Tl 204,3833(2)	Olovo 82 Pb 207,2(1)	Bismut 83 Bi 208,98038(2)	Polonium 84 Po (209,9824)	Astat 85 At (208,9871)	Radon 86 Rn (222,0176)	
Francium 87 Fr (223,0197)	Rádium 88 Ra (226,0254)	89-102 Akti- noidy	Rutherfordium 104 Rf (261,110)	Dubnium 105 Db (262,1144)	Seaborgium 106 Sg (263,1196)	Bohrium 107 Bh (264,12)	Hasium 108 Hs (265,1306)	Melitnerium 109 Mt (268)	Ununnilium 110 Uun (269)	Unununium 111 Uuu (272)	Ununbium 112 Uub (277)							

Selen

Funkce

- Antioxidační účinky
- Součást mnoha enzymů
  - enzym **selendependentní 5' - deiodáza** - metabolismus hormonů ŠŽ

Selen

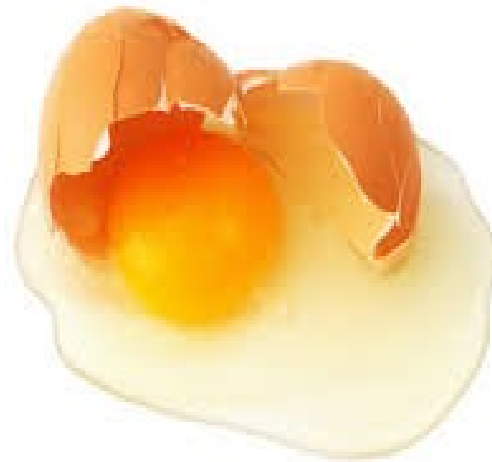
Nedostatek

- **Keshanská nemoc** - onemocnění srdce
- **Osteoartritida** - deformity kloubů, menší vzrůst
- **Ateroskleróza** - nedostatek selenu ⇒ snížený antioxidační účinek na metabolity cholesterolu
- Možný vznik **nádorového** bujení

Selen

Zdroje

- Obsah selenu v potravinách se odvíjí od jeho výskytu v půdě
- Maso, ryby, vejce
- Čočka, chřest

Selen

Zdravotní tvrzení

- Selen přispívá k normální **spermogenezi**
- Selen přispívá k udržení normálního stavu **vlasů**
- Selen přispívá k normální funkci **imunitního systému**
- Selen přispívá k normální činnosti **štítné žlázy**
- Selen přispívá k ochraně buněk před oxidativním stresem (**antioxidační účinek**)
- Selen přispívá k udržení normálního stavu **nehtů**

Selen

DDD

	$\mu\text{g}/\text{den}$
Kojenci	5 - 30
Děti	10 - 60
Dospívající, dospělí	30 - 60
Senioři	30 - 60
Těhotné, kojící	30 - 60

Obecně:
55 $\mu\text{g}/\text{den}$

fluor

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	
I A	II A	III B	IV B	V B	VI B	VII B	VIII	VIII	VIII	I B	II B	III A	IV A	V A	VI A	VII A	0	
Vodik 1 H 1,00794(7)																	Helium 2 He 4,002602(2)	
Lithium 3 Li 6,94(2)	Beryllium 4 Be 9,012182(3)											Bor 5 B 10,811(7)	Uhlík 6 C 12,0107(8)	Dusík 7 N 14,0064(7)	Kyslík 8 O 15,999(4)(3)	Fluor 9 F 18,9984032(5)	Neon 10 Ne 20,1797(8)	
Sodík 11 Na 22,989770(2)	Hofčík 12 Mg 24,305(6)											Hliník 13 Al 26,981538(2)	Křemík 14 Si 28,0855(3)	Fosfor 15 P 30,973761(2)	Síra 16 S 32,066(6)	Chlór 17 Cl 35,4527(9)	Argon 18 Ar 39,948(1)	
Drasník 19 K 39,0983(1)	Vápník 20 Ca 40,078(4)	Skandium 21 Sc 44,955910(5)	Titan 22 Ti 47,867(1)	Vanad 23 V 50,9415(1)	Chrom 24 Cr 51,9961(6)	Mangan 25 Mn 54,938049(9)	Železo 26 Fe 55,845(2)	Kobalt 27 Co 58,933200(5)	Niki 28 Ni 58,6934(2)	Měď 29 Cu 63,546(3)	Zinek 30 Zn 65,38(2)	Gallium 31 Ga 69,723(1)	Germanium 32 Ge 72,61(2)	Arsen 33 As 74,92160(2)	Selen 34 Se 78,96(3)	Brom 35 Br 79,904(1)	Krypton 36 Kr 83,80(1)	
Rubidium 37 Rb 85,4678(3)	Stroncium 38 Sr 87,62(1)	Ytřium 39 Y 88,90585(2)	Zirkonium 40 Zr 91,224(2)	Niob 41 Nb 92,90638(2)	Molybden 42 Mo 95,94(1)	Technecium 43 Tc (98,9063)	Ruthenium 44 Ru 101,07(2)	Rhodium 45 Rh 102,90550(2)	Palladium 46 Pd 106,42(1)	Stříbro 47 Ag 107,8682(2)	Kadmium 48 Cd 112,411(8)	Indium 49 In 114,818(3)	Cin 50 Sn 118,710(7)	Antimon 51 Sb 121,760(1)	Tellur 52 Te 127,60(3)	Jod 53 I 126,90447(3)	Xenon 54 Xe 131,29(2)	
Cesium 55 Cs 132,90545(2)	Baryum 56 Ba 137,327(7)	57-70 Lanthanoidy		Hafnium 72 Hf 178,49(2)	Tantal 73 Ta 180,9479(1)	Wolfram 74 W 183,84(1)	Rhenium 75 Re 186,207(1)	Osmium 76 Os 190,23(3)	Iridium 77 Ir 192,217(3)	Platina 78 Pt 195,078(2)	Zlato 79 Au 196,96655(2)	Rtut 80 Hg 200,59(2)	Thallium 81 Tl 204,3833(2)	Olovo 82 Pb 207,2(1)	Bismut 83 Bi 208,98038(2)	Polonium 84 Po (209,9824)	Astat 85 At (209,9871)	Radon 86 Rn (222,0176)
Francium 87 Fr (223,0187)	Radium 88 Ra (226,0254)	89-102 Aktinoidy		Rutherfordium 104 Rf (261,110)	Dubnium 105 Db (262,1144)	Seaborgium 106 Sg (263,1186)	Bohrium 107 Bh (264,12)	Hassium 108 Hs (265,1306)	Mitlerium 109 Mt (268)	Ununnilium 110 Uun (269)	Ununonium 111 Uuu (272)	Ununbium 112 Uub (277)						

fluor – zdroje:

fluoru- zdroje:

- pitná voda (optimálně 0,1-0,3 mg/l)
  - *nefluoridované vody*
    - odr. 1988 s v ČR nefluorizuje pitná voda
  - *fluoridované vody* (0,7-1,2 mg/l)
    - koncentrace F je různá (dle geologických původů) - do 2 mg/l
- minerální vody – Bílinská, Mattoni, Hanácká kyselka, Korunní, Vincentka... ($\pm$ 0,6 mg/l)
- ryby a výrobky z ryb
- sůl (mořská sůl – 2500 μ g/g)
- čaj

fluor

- součástí organismu – nejvyšší koncentrace v **KOSTECH, ZUBECH**
- zdravotně nezbytný prvek:

antikarcinogenní účinek,

bakteriostatické účinky,

mineralizace zubů,

podpora růstu a prořezávání zubů,

zpevňuje zubovinu a zubní sklovinu,

podpora novotvorby a mineralizace kostí

fluor – zdravotní tvrzení

- zdravotní tvrzení:

- fluorid přispívá k zachování mineralizace zubů

fluor

- v těle dospělých je **2-3 g** fluoridů
- **95%** v tvrdých tkáních
  - zuby   **0,1-5 g/kg**
  - kosti   **0,5-2 g/kg**
- zbytek je **v plazmě a vysoce vaskularizovaných měkkých tkáních**
- v kostech a zubech je složkou **fluoroapatitu** (100-200mg/kg)

fluor - metabolismus

- absorpce
  - žaludek, tenké střevo - pasivní difúze
  - fluoridy z vody 97%, fluoridy z potravy 80%
  - dobrá – NaF
  - snížená – Ca, Mg, Al, Fe, P
- po absorpci se F váže na minerální látky v zubech a kostech
- neabsorbovaný F se vyloučí močí popř. stolicí, mateřským mlékem
  - zadržování F u kojenců – dětí 50-90%
  - zadržování F u dospělých do 10%

fluor – kolik ho přijímat?

NÍZKÝ

- zubní kaz

PŘIMĚŘENÝ

- bezpečná denní
dávka:1,5-4 mg

VYSOKÝ

- dlouhodobě zvýšený příjem
především během vývoje zubů

→“zubní fluoróza“

křídové skvrny na sklovině
zuby s tmavými pigmenty

- rizikovým faktorem je koncentrace
F ve vodě > 2 mg/l

- nevolnost, ospalost, malátnost,
křeče († 5-10g)

fluor- DDD [mg/den]:

<u>VĚK</u>	<u>muži</u>	<u>ženy</u>
0-4 m.	0,25	
4-11 m.	0,5	
1-3 r.	0,7	
4-9 r.	1,1	
10-12 r.	2	
13-18 r.	3,2	2,9
> 19 r.	3,8	3,1

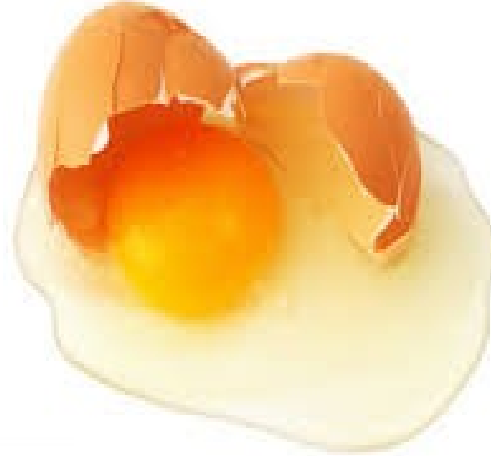

chrom

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
I A	II A	III B	IV B	V B	VI B	VII B	VIII	VIII	VIII	I B	II B	III A	IV A	V A	VI A	VII A	0
Vodík 1 H 1,00794(7)																	Helium 2 He 4,002602(2)
Lithium 3 Li 6,94(2)	Beryllium 4 Be 9,012182(3)											Bor 5 B 10,811(7)	Uhlík 6 C 12,0107(8)	Dusík 7 N 14,0064(7)	Kyslík 8 O 15,9994(3)	Fluor 9 F 18,9984032(5)	Neon 10 Ne 20,1797(8)
Sodík 11 Na 22,989770(2)	Hofčík 12 Mg 24,305(6)											Hliník 13 Al 26,981538(2)	Křemík 14 Si 28,0855(3)	Fosfor 15 P 30,973761(2)	Síra 16 S 32,066(6)	Chlór 17 Cl 35,4527(9)	Argon 18 Ar 39,948(1)
Dračík 19 K 39,0983(1)	Vápník 20 Ca 40,078(4)	Skandium 21 Sc 44,955910(5)	Titan 22 Ti 47,867(1)	Vanad 23 V 50,9415(1)	Chrom 24 Cr 51,9961(6)	Mangan 25 Mn 54,938045(9)	Železo 26 Fe 55,845(2)	Kobalt 27 Co 58,933200(5)	Nikl 28 Ni 58,6934(2)	Měď 29 Cu 63,546(3)	Zinek 30 Zn 65,38(2)	Gallium 31 Ga 69,723(1)	Germanium 32 Ge 72,61(2)	Arsen 33 As 74,92160(2)	Selen 34 Se 78,96(3)	Brom 35 Br 79,904(1)	Krypton 36 Kr 83,80(1)
Rubidium 37 Rb 85,4678(3)	Stroncium 38 Sr 87,62(1)	Yttrium 39 Y 88,90585(2)	Zirkonium 40 Zr 91,224(2)	Niob 41 Nb 92,90638(2)	Molybden 42 Mo 95,94(1)	Technecium 43 Tc (98,9063)	Ruthenium 44 Ru 101,07(2)	Rhodium 45 Rh 102,90550(2)	Palladium 46 Pd 106,42(1)	Stříbro 47 Ag 107,8682(2)	Kadmium 48 Cd 112,411(8)	Indium 49 In 114,818(3)	Cin 50 Sn 118,710(7)	Antimon 51 Sb 121,760(1)	Tellur 52 Te 127,60(3)	Jod 53 I 126,90447(3)	Xenon 54 Xe 131,29(2)
Cesium 55 Cs 132,90545(2)	Baryum 56 Ba 137,327(7)	57-70 Lantha- noidy	Hafnium 72 Hf 178,49(2)	Tantal 73 Ta 180,9479(1)	Wolfram 74 W 183,84(1)	Rhenium 75 Re 186,207(1)	Osmium 76 Os 190,23(3)	Iridium 77 Ir 192,217(3)	Platina 78 Pt 195,078(2)	Zlato 79 Au 196,96655(2)	Rtut 80 Hg 200,59(2)	Thallium 81 Tl 204,3833(2)	Olovo 82 Pb 207,2(1)	Bismut 83 Bi 208,98038(2)	Polonium 84 Po (209,9824)	Astat 85 At (209,9871)	Radon 86 Rn (222,0176)
Francium 87 Fr (223,0187)	Radium 88 Ra (226,0254)	89-102 Akti- noidy	Rutherfordium 104 Rf (261,110)	Dubnium 105 Db (262,1144)	Seaborgium 106 Sg (263,1186)	Bohrium 107 Bh (264,12)	Hassium 108 Hs (265,1306)	Melitrium 109 Mt (268)	Ununnilium 110 Uun (269)	Ununonium 111 Uuu (272)	Ununbium 112 Uub (277)						

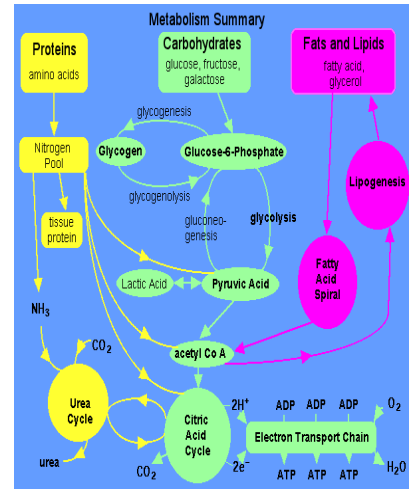
chrom – zdroje Cr III:

- maso, játra, vejce, ovesné vločky, rajčata, hlávkový salát, kakao, houby

chrom

- ovlivňuje metabolismus sacharidů, bílkovin i tuků
- pro účinnost inzulinu v metabolismu glukosy
- vylučován močí
  - zvýšené ztráty: fyzické práce, trauma, těhotenství, laktace

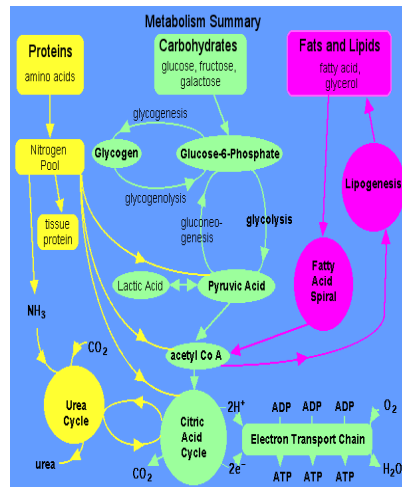
chrom - deficit

- pozorován u pacientů na dlouhodobé PV (parenterální výživě)
- u lidí s malnutricí
- **hyperglykémie** rezistentní na inz
- **hyperlipidemie**
- **úbytek hmotnosti**
- **periferní neuropatie**
- **ataxie**

chrom – zdravotní tvrzení

- za podmínky nejméně 15% DDD
- přispívá k zachování normálního metabolismu makronutrientů
- zachování normální hladiny glukózy v krvi

chrom

- DDD dle WHO: **20 μg /den** pro pokrytí fyziologických funkcí
30-100 μg /den pro vytvoření zásob
- konzumace za den okolo 30-60 μg /den
- absorpce z potravin **0.5 - 3%**
- při přívodu nad 200 μg /den nebyly pozorovány žádné odchylky

chrom III, VI

- **trojmocný chrom v potravě**
  - nízká toxicita (max. podráždění kůže citlivých osob)
- **šestimocný chrom v průmyslu**
  - výrazný dráždivý až leptavý účinek na kůži nebo sliznice
  - po požití poškozují funkci ledvin
  - závažná je inhalace Cr^{6+} sloučenin – poškozuje soustavu
  - může být příčinou bronchiálního astmatu
  - řadí se k nejúčinnějším alergenům
  - karcinogenní účinek

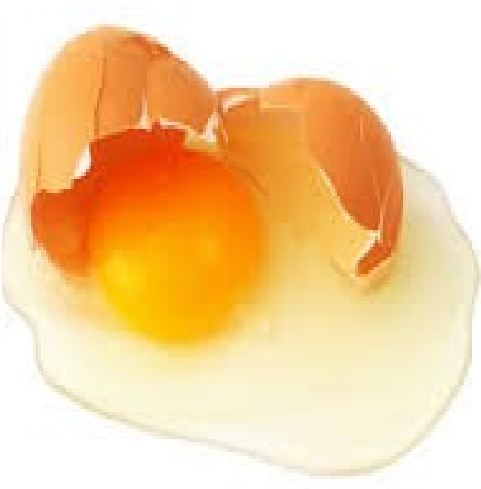
kobalt

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
I A	II A	III B	IV B	V B	VI B	VII B	VIII	VIII	VIII	I B	II B	III A	IV A	V A	VI A	VII A	0
Vodik 1 H 1,00794(7)																	Helium 2 He 4,002602(2)
Lithium 3 Li 6,94(2)	Beryllium 4 Be 9,012182(3)											Bor 5 B 10,811(7)	Uhlík 6 C 12,0107(8)	Dusík 7 N 14,0064(7)	Kyslík 8 O 15,9994(3)	Fluor 9 F 18,9984032(5)	Neon 10 Ne 20,1797(8)
Sodík 11 Na 22,989770(2)	Hofčík 12 Mg 24,305(6)											Hliník 13 Al 26,981538(2)	Křemík 14 Si 28,0855(3)	Fosfor 15 P 30,973761(2)	Síra 16 S 32,066(6)	Chlór 17 Cl 35,4527(9)	Argon 18 Ar 39,948(1)
Dračík 19 K 39,0983(1)	Vápník 20 Ca 40,078(4)	Skandium 21 Sc 44,955910(5)	Titan 22 Ti 47,867(1)	Vanad 23 V 50,9415(1)	Chrom 24 Cr 51,9961(6)	Mangan 25 Mn 54,938049(9)	Železo 26 Fe 55,845(2)	Kobalt 27 Co 58,933200(5)	Nikl 28 Ni 58,6934(2)	Měď 29 Cu 63,546(3)	Zinek 30 Zn 65,38(2)	Gallium 31 Ga 69,723(1)	Germanium 32 Ge 72,61(2)	Arsen 33 As 74,92160(2)	Selen 34 Se 78,96(3)	Brom 35 Br 79,904(1)	Krypton 36 Kr 83,80(1)
Rubidium 37 Rb 85,4678(3)	Stroncium 38 Sr 87,62(1)	Ytřium 39 Y 88,90586(2)	Zirkonium 40 Zr 91,224(2)	Niob 41 Nb 92,90638(2)	Molybden 42 Mo 95,94(1)	Technecium 43 Tc (98,9063)	Ruthenium 44 Ru 101,07(2)	Rhodium 45 Rh 102,90550(2)	Palladium 46 Pd 106,42(1)	Stříbro 47 Ag 107,8682(2)	Kadmium 48 Cd 112,411(8)	Indium 49 In 114,818(3)	Cin 50 Sn 118,710(7)	Antimon 51 Sb 121,760(1)	Tellur 52 Te 127,60(3)	Jod 53 I 126,90447(3)	Xenon 54 Xe 131,29(2)
Cesium 55 Cs 132,90545(2)	Baryum 56 Ba 137,327(7)	57-70 Lanthano- idny	Hafnium 72 Hf 178,49(2)	Tantal 73 Ta 180,9479(1)	Wolfram 74 W 183,84(1)	Rhenium 75 Re 186,207(1)	Osmium 76 Os 190,23(3)	Iridium 77 Ir 192,217(3)	Platina 78 Pt 195,078(2)	Zlato 79 Au 196,96655(2)	Rtut 80 Hg 200,59(2)	Thallium 81 Tl 204,3833(2)	Olovo 82 Pb 207,2(1)	Bismut 83 Bi 208,98038(2)	Polonium 84 Po (209,9824)	Astat 85 At (209,9871)	Radon 86 Rn (222,0176)
Francium 87 Fr (223,0187)	Radium 88 Ra (226,0254)	89-102 Aktino- idny	Rutherfordium 104 Rf (261,110)	Dubnium 105 Db (262,1144)	Seaborgium 106 Sg (263,1186)	Bohrium 107 Bh (264,12)	Hassium 108 Hs (265,1306)	Melitrium 109 Mt (268)	Ununnilium 110 Uun (269)	Unununium 111 Uuu (272)	Ununbium 112 Uub (277)						

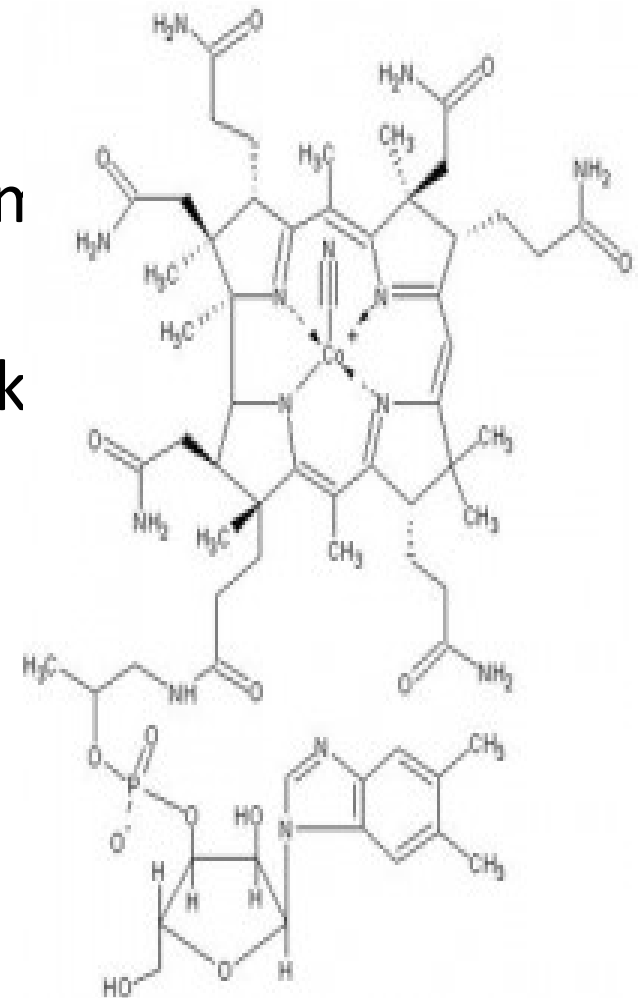
kobalt - zdroje

- játra , maso, vejce, mléčné výrobky

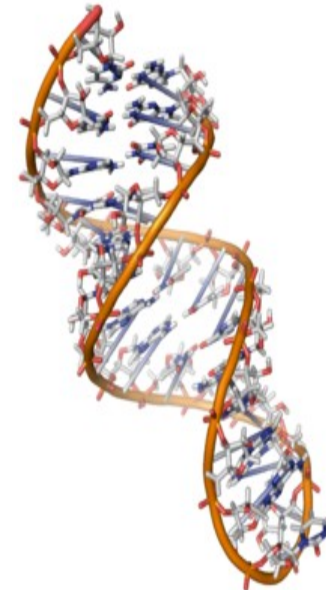
kobalt

- součástí **vitaminu B₁₂** (kobalan
  - pro tvorbu červených krvinek
  - v těle se nachází ve svalech a k
-
- DDD není stanovena
    - cca 3 μg kobalaminu = **0.13 μg Co**

kobalt - deficit

- makrocytární anemie (porušená resorpce kobalaminu vlivem nedostatku „vnitřního faktoru“)
- zástavu syntézy nukleových kyselin

Děkujeme za pozornost

Použitá literatura

- BLATTNÁ, Jarmila. *Výživa na začátku 21. století aneb o výživě aktuálně a se zárukou*. Praha: Společnost pro výživu, 2005, 79 s. ISBN 80-239-6202-7
- MÜLLEROVÁ, Dana. *Výživa těhotných a kojících žen*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 2004, 119 s. Žijeme s dětmi, sv. 7. ISBN 80-204-1023-6
- *Referenční hodnoty pro příjem živin*. V ČR 1. vyd. Praha: Společnost pro výživu, 2011, 192 s. ISBN 978-80-254-6987-3.
- Stopové prvky. Dostupné na:
<https://is.muni.cz/auth/elearning/warp.pl?fakulta=1411;obdobi=5404;studium=530622;furl=%2Fauth%2Fel%2F1411%2Fpodzim2014%2FVLKB091%2Findex.qwarp;so=nx;qurl=%2Fel%2F1411%2Fpodzim2014%2FVLKB091%2Findex.qwarp;prejit=3204404>